

ПРЕС БЮЛЕТИН на Центъра на ЕС по наркотиците

ГОДИШЕН ДОКЛАД 2006 — ЦЕНИТЕ НА НАРКОТИЦИТЕ НАМАЛЯВАТ, КОНФИСКАЦИИТЕ СЕ УВЕЛИЧАВАТ

Наркотиците в Европа сега са по-евтини от всякога

(23.11.2006, ЛИСАБОН) През последните пет години цената на незаконните наркотици по европейските улици намалява и днес вероятно навсякъде в Европа наркотиците са по-евтини от всякога, отбелязва **центъра на ЕС по наркотиците (ЕЦМНН)** в своя *Годишен доклад 2006 за състоянието на проблема с наркотиците в Европа*, лансиран днес в Брюксел. Съобщението се основава на анализ на тенденциите при цените на дребно по улиците на Европа за период от пет години (1999 - 2004 г.), който разкрива, че в повечето страни средните цени на повечето наркотични вещества намаляват, като в някои случаи намалението е почти наполовина ⁽¹⁾. Изследването е първото от този род, проведено на европейско равнище.

За този период цените в Европа като цяло намаляват за канабис-смола (19%), растителен канабис (12%), кокаин (22%) и кафяв хероин (45%), както и за амфетамин (20%) и екстази (47%). Всички цени са коригирани спрямо равнищата на инфлация, за да може да се направи по-точна преценка за „реалните“ цени. Въпреки че все още няма налични повсеместни дългосрочни данни за цените на наркотиците, съществуващата информация предполага, че цените вероятно намаляват през цялото изминало десетилетие. Например в някои страни са налице признаци, че екстази и кокаинът днес са по-евтини отколкото в края на 1980-те и в началото на 1990-те години.

Цените на наркотиците се влияят от различни фактори, включително от колебания в предлагането, степента на чистота, вида на продукта и закупеното количество. Анализът на цените допълнително се усложнява от скрития характер на пазара на незаконните наркотици и от различията в качеството на данните и в методите на събирането им в отделните страни.

По информация на **EMCDDA** текущите данни не показват наличие на пряка взаимовръзка между намаляващите цени на наркотиците и колебанията или възходящата тенденция при конфискациите на наркотиците за същия пет годишен период. Също така, данните не свидетелстват за някаква непосредствена обвързаност между цените и общото равнище на употребата на наркотици. Въпреки това, днешният доклад дава солидна основа за важна бъдеща работа от страна на центъра и на държавите-членки на ЕС, за по-доброто разбиране на динамиката на европейския пазар на незаконни наркотици и за оценка на въздействието на мерките за намаляване на предлагането и търсенето.

Въпреки като цяло низходящата тенденция при цените на наркотиците на територията на цяла Европа, между отделните страни се отчитат значителни различия. Независимо от това, че обикновено повечето страни съобщават за цени на канабис-смола между 5 евро и 10 евро за грам, в **Португалия** цените са едва 2.3 евро за грам, а в **Норвегия** - над 12 евро за грам. Цените на кокаина силно варират - от 41 евро за грам в **Белгия**, до над 100 евро за грам в **Кипър, Румъния и Норвегия**. По подобен начин отчитаните цени за таблетка екстази са от 3 евро в **Литва и Полша**, до 15 - 25 евро в **Гърция и Италия**. Цените за най-разпространената форма на хероина - кафяв хероин от **Югозападна Азия**, също варират в широки граници - от 12 евро за грам в **Турция**, до 141 евро за грам в **Швеция**.

В свое изказване днес **Председателят на EMCDDA Marcel Reimen** сподели: "Цената е само един от многото фактори, които влияят върху решението на хората да вземат наркотици и днес ние не отчитаме някаква непосредствена взаимовръзка между общото равнище на употребата и цената на наркотиците, които се предлагат на улицата. Въпреки това не можем да не изразим загриженост от реалното поевтиняване на наркотиците навсякъде в Европа. Ако това означава, че хората, които са склонни да употребяват наркотици ще започнат да ги вземат в по-големи количества, тогава в крайна сметка цената на употребата на наркотици от гледна точка на здравните грижи и вредата за нашите общества вероятно ще бъде значителна".

Употреба на хероин и инжектиране на наркотици — новите данни потвърждават продължаващата опасност за общественото здраве

Днешният доклад потвърждава факта, че употребата на хероин и инжектирането на наркотици ще останат основен проблем за общественото здраве в Европа в обозримото бъдеще, което означава дългосрочни разходи за европейските здравни системи. Новите данни от тази година донякъде поставят под въпрос относително положителната оценка, дадена за тези видове употреба през 2005 г.

Хероин — конфискациите и производството се увеличават

Хероинът, употребяван в Европа се произвежда предимно в **Афганистан**, който остава на водещо място в света по доставка на незаконен опиум. През 2005 г. в страната е отчетено приблизително 89% от световното производство на незаконен опиум (4 100 тона), като според последния анализ на Службата за наркотиците и престъпността на ОН (UNODC), повишеният обем на производството напоследък вероятно означава, че световното предлагане вече надвишава световното търсене ⁽²⁾.

В Азия (50%) и Европа (40%) все още се отчита най-голям обем на конфискуваните количества хероин в света. След 1999 г. общото конфискувано количество в Европа непрекъснато нараства, като през 2004 г. достигна рекордно равнище, което предимно се дължи на големия обем конфискуван наркотик в **Турция**. През 2004 г. в приблизително 46 000 конфискации в Европа бяха задържани 19 тона хероин - увеличение от над 10% спрямо обема, конфискуван през 2003 г.⁽³⁾.

В свое изказване във връзка с горното, **Директорът на EMCDDA Wolfgang Götz** споделя: "Афганистан е ключово действащо лице в световното производство на хероин и развитието на обстановката в страната притежава потенциала да повлияе върху характера на проблема с наркотиците, пред който ще бъдем изправени в Европа в бъдеще. Хероинът вече не на мода и като цяло се наблюдава увеличаване на възрастовата граница на проблемно употребяващите този наркотик, които провеждат лечение и ползват социални услуги. Но епидемичният характер на проблемите с наркотиците ни е научил, че е възможно към употребата на хероин да се пристрасти едно ново поколение млади хора и поради това ние не можем да пренебрегваме опасността, която поражда увеличаващото се свръхпредлагане на хероин на световния пазар на незаконни наркотици".

Инжектиране на наркотици — продължава предаването на инфекциозни заболявания

Разпространението на HIV инфекциите остава ниско сред инжектиращите наркотици (ИН) в повечето **държави-членки на ЕС, присъединяващи се страни и страни-кандидатки**. Според оценките, в **Чешката република, Гърция, Унгария, Малта, Словения, Словакия, Норвегия, България, Румъния и Турция** с вируса са заразени около 1% или по-малко от ИН, а проучванията все още сочат, че в повечето европейските страни разпространението на HIV е под 5%.

Все пак, обаче, продължават да се отчитат нови случаи на HIV инфекции, дължащи се на инжектиране на наркотици и съществуват опасения, че в някои райони и групи от населението те вероятно се увеличават. В страните с традиционно високо разпространение на HIV инфекциите сред ИН (от порядъка на 10% и повече), като например **Испания, Франция, Италия, Полша и Португалия**, са налице признаци, че в конкретни райони или подгрупи инжектиращи наркотици предаването на вируса продължава. А някои нови данни сочат, че в **Балтийските страни**, където последният широкомащабен

епидемичен взрив на HIV достигна върхови стойности през 2001 г., в някои райони положението все още не е овладяно. Междувременно в няколко страни със слабо разпространение на HIV инфекциите сред ИН, като **Люксембург, Австрия и Обединеното кралство**, се отчита слабо, но тревожно повишаване на разпространението.

Опасенията по отношение на свързаните с употребата на наркотици инфекциозни заболявания не се ограничават само до HIV инфекциите. Разпространението на инфекциите от вирусен хепатит сред инжектиращите наркотици в Европа е високо, въпреки че между различните изследвани групи се наблюдават значителни различия. Високо разпространение от над 60% се отчита в някои извадки от изследвани напоследък ИН в **Белгия, Дания, Германия, Гърция, Испания, Ирландия, Италия, Полша, Португалия, Обединеното кралство, Норвегия и Румъния**, въпреки че равнищата сред ИН в тези страни като цяло са по-ниски.

Разпространението на вирусния хепатит сред новите инжектиращи наркотици (инжектиращи в продължение на по-малко от две години) служи като индикатор за заболяемостта от вирусен хепатит (темповете, с които хората се заразяват) в тази група. Въпреки че данните са ограничени, в последните извадки, направени в **Гърция, Полша, Обединеното кралство и Турция** се отчитат високи стойности на разпространението от над 40%, което предполага, че в тези страни много от новите инжектиращи все още бързо се заразяват с вируса.

HIV — мерките за превенция се изместват към преобладаващите тенденции

Повишеното предлагане на субституиращо лечение в Европа след средата на 1990-те години очевидно има важен принос за намаляване на епидемичното разпространение на HIV сред инжектиращите наркотици и на проблемите, предизвикани от употребата на хероин. Според оценките на **EMCDDA** общият брой на пациентите в Европа, които годишно преминават през субституиращо лечение е надхвърлил половин милион души, а денс между една четвърт и една втора от пациентите с проблемна употреба на опиати вероятно са на такъв вид лечение.

Но лечението е само един елемент на превенцията на HIV и навсякъде в Европа е налице "все по-широк консенсус, че е много вероятно успех за това да има един всеобхватен подход към предоставяните услуги в тази област". Останалите елементи обхващат редица информационни, образователни и комуникационни техники, консултации и тестване, както и доста оспорваните доскоро услуги за предоставяне на игли и спринцовки. Въпреки че характерът и мащабите на последните все още са различни в различните страни, тези услуги се превърнаха в преобладаваща тенденция в по-голямата част от страните в Европа.

Смъртни случаи, свързани с употребата на наркотици — „низходящата тенденция може да се окаже колеблива”

В последните си *Годишни доклади EMCDDA* отчита продължаващо намаление на тежките смъртни случаи, свързани с употребата на наркотици - за 2000 - 2001 г. (6%), 2001 - 2002 г. (13%) и 2002 - 2003 (7%), което вероятно е резултат от увеличаване достъп до лечение и мерки за намаляване на вредите и от намаляване разпространението на проблемната употреба на наркотици. Намаляването на броя на тези смъртни случаи се отчита след едно увеличение от 14% в периода 1995 - 2000 г.

В днешния доклад, обаче, центърът предупреждава за наличието на "тревожи индикатори", че тази низходяща тенденция в броя на свързаните с употребата на наркотици смъртни случаи след 2000 г. вероятно е несигурна ⁽⁴⁾. В данните за 2003 - 2004 г. броят на отчетените смъртни случаи се е увеличил с 3%. „Все още е рано да се прецени дали тези малки промени са вестители на една дългосрочна тенденция", смята центърът, но буди тревога фактът, че 13 от 19 отчитащи данни страни съобщават за някакво увеличение.

В Европа годишно се отчитат средно между 7 000 и 8 000 смъртни случаи, свързани с употребата на наркотици. Последните данни сочат, че те са причина за 3% от всички смъртни случаи сред населението под 40 годишна възраст, въпреки че тази стойност нараства до над 7% в **Дания, Гърция,**

Люксембург, Малта, Австрия, Обединеното кралство и Норвегия. Тези (минимални) приблизителни стойности са непосредствено свързани с употребата на наркотици, предимно опиати, но не включват смъртните случаи, свързани с нещастни случаи, насилие или хронични заболявания.

Въпреки обществените опасения, че жертвите на смъртни случаи, свързани с употребата на наркотици обикновено са много млади хора, в действителност типично поразените от свръхдоза в Европа са мъже в средата на тридесетте. А за мъжете на възраст под 45, особено в големите градове, смъртта в резултат от употребата на наркотици е една от главните причини за смъртността сред тях. Въпреки че навсякъде в Европа възрастовата граница на жертвите на свръхдоза се увеличава, в някои от **новите държави-членки на ЕС и присъединяващите се страни - Кипър, Естония, Латвия, Словакия, България и Румъния** - се отчита висок процент на тези на възраст под 25 години, което вероятно е показател, че в тези страни употребяващите хероин са по-млади хора.

Ново в доклада за тази година са отчетените от някои страни случаи на наличие на метадон в значителен процент от смъртните случаи, свързани с употребата на наркотици (въпреки че неговата роля за тези смъртни случаи не винаги е ясна). Метадонът и бупренорфинът са най-често използваните наркотици в субституиращото лечение, но както и при лекарствата по лекарско предписание, неправилната им употреба може да се окаже опасна. Например в **Дания** метадонът е цитиран като причина за отравяне в 95 от общо 214 смъртни случаи, свързани с употребата на наркотици, а в **Обединеното кралство** той се споменава в 216 случаи на свръхдоза. В **Германия** 345 случаи на свръхдоза се приписват на „субституиращи вещества“. **Испания** съобщава само за 2% от случаите на свръхдоза, в които присъства единствено метадон, но той често се открива в съчетание с други наркотици - в 42% от случаите, дължащи се на опиати и в 20% от тези, дължащи се на кокаин. **EMCDDA** подчертава значението на проследяването на смъртните случаи, свързани с неправилната употреба на субституиращи наркотици и на обстоятелствата около тях.

Кокаин — възходящата тенденция продължава, но има признаци на известна стабилизация

Последните данни за употребата на кокаин в Европа разкриват една многообразна картина, като някои страни са с малък опит по отношение на отчитането на този вид наркотик, а в други разпространението е високо. Но в най-засегнатите страни днес са налице признаци на стабилизация в рамките на една като цяло възходяща тенденция ⁽⁵⁾.

Кокаин — световното производство се увеличава, а пътищата на вноса стават все по-разнообразни

Според приблизителните оценки на Службата за наркотиците и престъпността на ОН (UNODC) глобалното производство на кокаин през 2004 г. се е увеличило на около 687 тона, като главните страни - източници са **Колумбия** (56%), **Перу** (28%) и **Боливия** (16%). По-голямата част от кокаина, който се конфискува в Европа се внася на континента от **Южна Африка** или през страните в **Централна Америка** или **Карибските страни**, въпреки че като алтернативни транзитни маршрути все по-често се използват и **африканските страни**.

Предварителните данни за 2004 г. показват, че в Европа са били конфискувани около 74 тона кокаин, предимно в западните страни. **Иберийският полуостров** остава важен входен пункт за внасяния кокаин, а над половината от задържания кокаин в Европа е конфискуван в **Испания** или **Португалия**. През 2004 г. в **Испания** са регистрирани около половината от общия брой конфискации, както и най-големите досега количества заловени наркотици (33 135 кгр.). Междувременно в периода между 2003 г. и 2004 г. конфискуваните количества наркотици в Португалия са нараснали повече от два пъти (от 3 017 кгр. на 7 423 кгр.). Приблизителният брой на конфискациите в Европа в периода между 2003 г. и 2004 г. се е увеличил с 36% и е нараснал до 60 890. Въпреки това е отбелязано 20% намаление на обема на конфискуваните наркотици, което вероятно може да се обясни с изключително голямото количество, конфискувано през 2003 г. Независимо от това, цялостната дългосрочна тенденция вероятно все пак е възходяща.

Кокаин — традиционно употребата е висока, но варира в широки граници в различните страни в Европа

По преценка на **EMCDDA** около 10 милиона европейци (над 3% от гражданите на възраст между 15 и 64 години) са употребявали кокаин някога през живота си, а около 3.5 милиона вероятно са го употребявали през последната година (1%). Тази стойност е традиционно висока по европейските стандарти, но все пак е значително по-ниска от стойностите за САЩ, които сочат, че 14% от населението е опитвало наркотика някога през живота си. Около 1.5 милиона европейци (0.5% от възрастните) съобщават за употреба на кокаин през последния месец. Употребата е съсредоточена сред младите възрастни (между 15 и 34 годишни), особено младите мъже, живеещи в градските райони.

В абсолютно изражение кокаинът сега е вторият незаконен наркотик в Европа след канабиса по разпространение на употребата и на малко по-предна позиция от амфетамин и екстази. Повечето национални проучвания сочат, че приблизително между 1% и 10% млади европейци (на възраст между 15 и 34 години) някога са опитвали наркотика, а между 0.2% и 4.8% са го употребявали през последните 12 месеца. По-високи стойности за употребата се отчитат сред младите възрастни в **Дания, Ирландия, Италия и Холандия**, където стойностите за употребата през последната година са около 2%, както и в **Испания и Обединеното кралство**, които се открояват със стойности над 4%. В тези две страни големите увеличения в употребата в средата и края на 1990-те години бяха последвани от стабилизиране на положението след около 2001 г. Умерено увеличение в употребата на кокаин през последната година сред младите възрастни бе отчетено в **Дания, Германия, Италия и Унгария** въпреки че тази тенденция трябва да се тълкува предпазливо, тъй като се очаква текущото положение да бъде потвърдено от нови проучвания.

Свързаните с кокаина проблеми стават видими

Би било погрешно да се прави заключението, че едно стабилизиране на възходящата тенденция в употребата на кокаин ще доведе до стабилизиране на свързаните с кокаина проблеми. Между първата употреба на наркотика и появата на модели на редовна употреба и проблеми обикновено има известен период от време. В **Испания и Холандия**, където употребата на кокаин е относително разпространена, най-малко един на всеки четири случаи на потърсено лечение за употреба на наркотици е свързан с кокаина. А **Дания, Германия, Франция, Ирландия, Италия, Кипър, Малта, Обединеното кралство и Турция** съобщават, че между 5% и 10% от търсенето на лечение е свързано с употребата на кокаин. Навсякъде в Европа новите случаи на потърсено лечение за употреба на кокаин приблизително са се удвоили в периода 1999 – 2004 г. и понастоящем около 12% от всички нови случаи на потърсено лечение са свързани с този наркотик. Но досега все още няма широк консенсус по отношение на разбирането за подходящото лечение при проблеми, свързани с употребата на кокаин и крехк.

Информацията за смъртните случаи, свързани с употребата на кокаин в Европа е недостатъчна, но все пак в тазгодишния доклад са отчетени над 400 смъртни случаи, като в повечето от тях се отбелязва, че кокаина е бил основната причина за смъртта. В **Германия, Испания, Франция, Холандия и Обединеното кралство** кокаинът се свързва с между 10% и 20% от всички смъртни случаи, свързани с употребата на наркотици, въпреки че девет други страни практически не отчитат смъртни случаи, свързани с употребата на кокаин. **EMCDDA** изразява загриженост за неотчитането на много смъртни случаи, свързани с употребата на кокаин, както и за потенциала на този наркотик да влошава сърдечно-съдовите заболявания.

Забележки:

⁽¹⁾ Вижте коментара „Употребата на наркотици в Европа по-евтина от всякога“.

⁽²⁾ *Проучване за опиума от Афганистан 2006*, Службата за наркотиците и престъпността на ОН (UNODC) - <http://www.unodc.org/pdf/execsummaryafg.pdf>

⁽³⁾ Въз основата на условни стойности, като за някои страни, които са закъснели с подаването на данните са дадени приблизителни оценки.

⁽⁴⁾ Вижте Глава 7, фигура 13.

⁽⁵⁾ Вижте Глава 5, фигури 6 и 7

Настоящият прес бюлетин се допълва от „Послание от директора на EMCDDA“ и от обзора „Наркотиците в Европа – факти и цифри“. Тези материали и останалите прес бюлетини за *Годишния доклад 2006* могат да се намерят на 23 езика на адрес <http://www.emcdda.europa.eu/?nnodeid=875>. За доклада посетете <http://annualreport.emcdda.europa.eu> (Данните, представени в доклада се отнасят за 2004 г. или за последната година, за която са има налични такива).

This translation was made by the Translation Centre for the Bodies of the European Union.